

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
АНДИЖОН МАШИНАСОЗЛИК ИНСТИТУТИ
“GM-UZBEKISTAN” АЖ
ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ
ТУРИН ПОЛИТЕХНИКА УНИВЕРСИТЕТИ**

**“ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНИШ МУАММОЛАРИ:
ИШЛАБ ЧИҚАРИШ, ТАЪЛИМ, ИЛМ-ФАН”
МАВЗУСИДАГИ ВАЗИРЛИК МИҚЁСИДАГИ
ИЛМИЙ-ТЕХНИКАВИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ
2017 ЙИЛ 26 АПРЕЛЬ**

1-КИТОБ (I ШЎЪБА)

АНДИЖОН – 2017

“Spark” avtomobili elektr jgutlarini klimatik sinash ishlarini taxlil qilish.

M.M.Sobirov – AndMI, “Avtomobilsozlik” kafedrası assistenti.

D.A.Moydinov – magistr 2-kurs.

Qo’shma korxonalar borsasida avtomobil elektrojgutlari ishlab chiqarish “Uz-Koje” Co qo’shma korxonasida amalga oshirilmoqda. Korxonada yiliga 230000 ming dona butlovchi jgut qismlarni “GM-Uzbekistan”, “Sam avto” va “GV-MAN” zavodlariga va avtomobil bozorlariga yetkazib bermoqdalar.

Asosiy haridor “GM- Uzbekistan” qo’shma korxonasi xisoblanadi. Ishlab chiqarish, yig’ish, avtobus, avtomobil, furgon va boshqa transport vositalari uchun elektr o’tkazish simlari jgutlarini tarqatish va sotish, shuningdek shu texnika vositalari uchun O’zbekiston avtomobil sanoatiga va boshqa MDX davlatlaridagi avtomobil

sanoatchilari extiyojiga xar xil extiyot qismlarini tarqatish va sotish – Jamiyatning asosiy maqsadi xisoblanadi.

“Spark” avtomobili xojirgi kunda bozor andozalariga va chet el xaridorlariga yoqib kelayotgan avtomobillardan sanaladi. Ularning xar birini, kerak bolsa xar bir extiyot qismini sinovlardan o’tkazib egalagiga etkazish zarur.

“Spark” avtomobili elektr jgutlari TU 430-A-047-055-94 ga asosan va Gost 16504-81 ga asosan ishlab chiqarish korxonasida klimatik sinashdan o’tkaziladi. Klamiksinashni o’tkazishdan maqsad avtomobil jgutni materiallarini chidamliligi aniqlanadi.

Sinash jarayonida temperaturani tushirishi va ko’tarilishi, temperatura ta’sirni natijasida o’zgartirishlari, temperatura va bosimni ta’siri, tuzli (dengiz) tumanga ta’siri, Yomg’rili cho’kma yog’gandagi atmosfera ta’siri, qum va change ta’siri, quyosh nurigaberilishiga ta’siri, atmosfera bosimidan tushirilishga va gaz bosimini oshirishga ta’siri kabi parametrlarda sinaladi[1].

Jadval 1.1

Sinash turlari	Asosiy texnik xarakteristikasi	Jixozning nomi	Taxlil natijasi
Temperaturani	Temperatura diapozoni 80	Termokamera TV	Chidamli

tushirish va ko'tarish	$^{\circ}\text{C} \div 120^{\circ}\text{C}$ hajm 1 m^3 gacha	1000	
	Temperatura diapozoni $80^{\circ}\text{C} \div 180^{\circ}\text{C}$ hajm 0.64 m^3 gacha	TSE 64/10MC-71MC-811	Chidamli
	Temperatura diapozoni $80^{\circ}\text{C} \div 180^{\circ}\text{C}$ hajm 0.6 m^3 gacha	Klimit kamerasi 600TC-VT	Chidamli
	Temperatura diapozoni $70^{\circ}\text{C} \div 220^{\circ}\text{C}$ hajm 0.3 m^3 gacha	Temperatura tez o'zgaruvchan kamera TSK 300	Chidamli
Temperatura ta'sirni o'zgartirishlari (Termourish natijasida)	Temperatura diapozoni $80^{\circ}\text{C} \div 220^{\circ}\text{C}$ hajm 0.13 m^3 gacha	Temperatura tez o'zgaruvchan kamera TSK 130	Chidamli
Temperatura va bosimni ta'siri	Temperatura diapozoni $70^{\circ}\text{C} \div 120^{\circ}\text{C}$ Bosim atmosfera bosimidan to 1 mm sim.ust.gacha hajm 1 m^3 gacha	Termobarokamera TBV 1000	Chidamli
Temperaturani ko'tarilishi	Temperatura diapozoni 350°C gacha hajm 0.4 m^3 gacha	Issiqlik kamerasi KT - 350	Chidamli
	Nisbiy namlik diapozoni $10\% \dots\dots\dots 98\%$ hajm 0.3 m^3 gacha	Klimit kamerasi 3522/51 Klimit kamerasi PVL-3E	Chidamli
	Nisbiy namlik diapozoni $10\% \dots\dots\dots 98\%$ hajm 0.3 m^3 gacha	Klimit kamerasi 600TC-VT	Chidamli
Tuzli(dengiz) tumanga ta'siri	Temperatura 27°C va 35°C Tumanning dispersiyasi $1:10 \text{ mkm}$; Suvlik darajasi 2 G/m hajm 0.4 m^3	Tuman kamerasi 12KTST	Chidamli
	Temperatura 27°C va 35°C Tumanning dispersiyasi $1:10 \text{ mkm}$; Suvlik darajasi 2 G/m hajm 1.2 m^3	Tuman kamerasi DSTS1200R	Chidamli

Yomg'irli cho'kma yog'andagi atmosfera ta'siri	Yomg'ir intensivligi 5:10 mm/min; hajm 0.4 m ³ Stolning egilish burchagi 15 ⁰ , 30 ⁰ , 45 ⁰ ;	Yomg'ir kamerasi KD-1M	Chidamli
Qum va changa ta'siri	Havo oqimi tezligi 1:15 m/sek; Stolning aylanish tezligi 9 ayl/min	Chang kamerasi UPZ-05	Chidamli
Quyosh nurigaberilishiga ta'siri	Temperatura diapozoni 30 ⁰ C ÷ 90 ⁰ C gacha Nur oqimi zichligi 1005:1228 V _t /m ² ; Ultrabinafsha nur sochilishi 50:87 V _t /m ² ; hajm 0.6 m ³	Klimit kamerasi 3001	Chidamli
Atmosfera bosimidan tushirilishga va gaz bosimini oshirishga ta'siri	Atmosfera bosimidan tushirilishga 5 mm.sim.ust. gaz bosimini oshirish 2 atm. hajm 0.5 m ³	Baro hajm D 42.2	Chidamli

Sinov natijalari jadvalidan ko`rinib turibdiki, klimatik sinashda “Spark” avtomobili elektr jgutlari xalqaro ISO/TS 16949:2009 avtomobil sertifikatini olagligi va chidamliligi bilan alohida jralib turadi. Sinovlar laboratoriya sharoitida o'tkazilganda o'zing mustaxkamligi va pishshiqililiginiham bildiradi[2].

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, bunday sinov turlarini tashkil etish va joriy etish nafaqat avtomobil, balki inson mexnati, vaqti, extiyoji, iqtisodiy ko'rsatkichlari ham yaxshilanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Чижков В. Электрооборудование автомобилей. Москва. “Транспорт“, 1993 г.
2. www.startatom.ru

	тадбирлари.....	
78.	S.S.Yusupov, F.Qosimov. Yengil avtomobil shinalarini tezlik va yuk ko'tarish qobiliyatlarini aniqlash.....	240
79.	Sh.U.Abdullayeva, B.Tursunov, Sh.M.Esanova. GM-GMS tizimida hodimlarni jalb qilish prinsipini "malakali hodimlar" elementi.....	244
80.	Ф.Араббаева. Износостойкие стали-критерий создания качественной машиностроительной продукции.....	246
81.	Z.K.Madaminov, A.N.Umarov. Sanoatda fuko toklarining ahamiyati.....	248
82.	M.M.Sobirov, D.A.Moydinov. "Spark" avtomobili elektr jgutlarini klimatik sinash ishlarini tahlil qilish.....	250
83.	S.S.Yusupov, B.Ne'matov. Spark avtomobil salonidan atrof-muhitni kuzatish parametrlarini aniqlash.....	253
84.	Ю.А.Жукова. Синтез комплексного закона управления электроприводом постоянного тока с помощью нечеткой логики.....	257
85.	Х.Исмоилов, С.Усуфжонов. Динамик масалаларини ечишда Maple 7 дастурининг тадбири.....	261
86.	A.R.Yuldashev, B.Muhammadjonov. Avtomobil dvigatelening tirsakli valini zomonaviy usul bilan qayta tiklash texnologiyasi.....	264
87.	И.Р.Султанов, Ф.Ф.Салохиддинов. Оптимизация горения природного газа (метан).....	267
88.	E.X.Safarov, J.M.Abdukamilov. Arduino platformasi orqali uch fazali asinxron elektrodvigatelni avtomatik boshqarish masalasi.....	271
89.	B.T.Tursunov, N.S.Nasirdinova. GM-GMS tizimida hodimlarni jalb qilish prinsipini "Bir jamoa bo'lib ishlash" elementi.....	274
90.	M.O.Atajonov, E.Xasanov. Muqobil energiya manbalarida perovskitdan foydalanib quyosh energiyasini olish.....	277
91.	S.S.Yusupov, I.M.Mamajonov. Aylanma harakatlanuvchi avtomobil o'rindig'i.....	281
92.	С.Б.Атажонова, З.Муротова. Автоматическое регулирование давления в метантенке.....	285
93.	Л.О.Олимов, Р.Алиев, О.О.Миркомиллов, А.Юсупов, Ф.Л.Омонбоев, Э.Э.Юсупов. Киришмалар волтаик эффектга асосланган яримўтказгичли асбоблар яратиш истиқболлари ҳақида.....	286
94.	E.Safarov, A.Isakov. Drying and cooling oil seeds.....	288
95.	M.M.Sobirov. Avtomobilsozlikda payvandlash jarayonida ishlatiladigan qisish va maxkamlash elementlari.....	290
96.	Sh.Umarova, N.U.Qodirov. Turli tarkibga ega bo'lgan ikki xil materialdan foydalanaib kavsharlash texnologik jarayonini tadqiq qilish.....	294